

Dr. Mezey Barna DSc, egyetemi tanár
Elnök, ELTE Egyetemi Doktori Tanács
Budapest

Tárgy: 2020. évi beszámoló az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán a doktori iskolák működéséről és a Kar doktori képzéssel kapcsolatos költségvetéséről

Tisztelt Elnök Úr!

Az ELTE BTK-n 2020. december 31-éig négy önálló tudományági doktori iskolában lehetett tanulmányokat végezni, tudományos fokozatot szerezni, valamint a tudományágakhoz kapcsolódóan habilitációs eljárást lefolytatni.

A 2020-as évet a korábbi várakozásokkal ellentétben jelentősen átformálta a Covid19 járvány, mely egyfelől gátját szabta a mennyiségi növekedésnek, tudományos aktivitásban és hallgatói létszámban is. A tervezett konferenciák, tudományos kutatások jelentős része elmaradt, vagy online valósult meg. Ezzel együtt ez az időszak jelentős minőségi ugrást jelentő változtatásoknak adott teret.

A doktori tanulmányokra irányuló jelentkezési adatokat figyelembe véve elmondható, hogy a korábbi évben megindult növekedést a Covid19 következtében beálló bizonytalanság, és az országosan alacsony mesterszakos hallgatói létszám okán enyhe csökkenés tapasztalható. Ennek ellenére a megnövekedett számú állami ösztöndíjas helyeket (a sajnálatosan későn véglegesedett Egyetemen belüli átcsoportosítás után összesen 135) a Kar problémamentesen képes volt betölteni (sőt akár többet is ki tudott volna osztani). 2020 szeptemberében összesen 206-an kezdték meg tanulmányaikat állami ösztöndíjas vagy önköltséges formában.

Öröndetes mértékben bővült ezzel együtt BTK doktori iskoláiban tanulni kívánó külföldi hallgatók létszáma: többek között a Stipendium Hungaricum ösztöndíj programnak köszönhetően nagy mértékben megnőtt az érdeklődés doktori képzéseink iránt. Ennek köszönhetően jóval 100 fölé nőtt a Kar doktori iskoláiban doktori tanulmányokat folytató, nem magyar állampolgárságú hallgatók létszáma (ebből 78 fő SH ösztöndíjas). A Stipendium Hungaricum program keretében kiugróan erős évet zárva 41 új hallgató kezdte meg tanulmányait Karunkon, valamint új elemként 6 abszolutóriumot szerzett hallgató részesülhetett a Disszertációs Ösztöndíjban tanulmányai befejezéséhez. A SH program által biztosított szervezési keret terhére a kari vezetés döntése alapján a SH hallgatók témavezetői illetménykiegészítésben részesülhettek.

A JOKT iránymutatásai alapján az illetékes testületek és a kari hivatal is online ügymenetre váltott. Az oktatás online átállása komoly kihívás elé állította az oktatóinkat.

A minőségbiztosítás jegyében és az adminisztráció egyszerűsítése érdekében számos eljárást és ügymenetet standardizáltunk: egységes programvezetői pályázati űrlap került bevezetésre, az új oktatók és témavezetők elbírálásának szempontrendszere egységesült, feltétellé vált oktatók számára a habilitációs követelmények felének, témahirdetők számára a követelmények 2/3-ának a teljesítése. A képzési terveket egységesítették a doktori iskolák, a szigorlati, komplex vizsga és védési bizottságokban közreműködő külső tagok tiszteletdíját a Kar egységesen megemelte, a korábbi

méltatlan helyzetet megszüntetve. A doktori hallgatók órátartására kari szintű törekvés lépett életbe a DÖK támogatásával. A tudományos munka minőségét és a doktori iskolák nemzetközi láthatóságát javítandó a karon két új nemzetközi folyóirat indult, *Central European Cultures* valamint *Historical Studies on Central Europe* címmel (az első számok megjelenése 2021. áprilisában várható).

Tekintettel arra, hogy a kari hivatal által használt irattár nem tud további iratokat befogadni, az Egyetemi Levéltár vezetőjének, illetve a Történelem Segédtudományai Tanszék vezetőjének szakmai felügyelete mellett megkezdődött az évtizedek során felhalmozódott iratanyag áttekintése és levéltári átadásra történő előkészítése. Ebben a folyamatban a kari hivatal levéltáros végzettségű munkatársa lát el koordinációs feladatokat, az érdemi munkába levéltáros hallgatókat (szakmai gyakorlat keretében) és doktoranduszokat kívánunk bevonni.

Az Új Nemzeti Kiválósági Program (ÚNKP) pályázati kiírás, illetve a pályáztatás előkészítése és lebonyolítása 2020 tavaszán-nyarán is jelentős többletmunkát eredményezett a kari hivatal és az elbírálásban részt vevő professzori kar számára is. A kialakított eljárásrendek és online felületek hatékonynak bizonyultak és nagymértékben segítették a folyamatokat, a pályázati kategóriák bővülése arányosabb elosztást, realisabb díjazást eredményezett a korábbi évekhez képest. 2017-ben 42 fő, 2018-ban 71 fiatal kutató (ebből 23 posztdoktor), 2019-ben 84 fiatal kutató (ebből 21 posztdoktor), 2020-ban viszont csak 71 fiatal kutató (15 Bolyai+, 8 posztdoktori, 8 doktorvárományos és 40 doktorandusz) részesült támogatásban. A pályázatok megvalósításában (leginkább a dologi költségek felhasználásának vonatkozásában) szintén számottevő többletfeladat hárult a kari hivatalra, ám a közbeszerzési szabályok (főleg az eszközbeszerzés lassúsága) és a pandémiás helyzet miatt meghiúsuló tudományos tevékenységek is jelentősen akadályozzák a szakmai feladatok hatékony és eredményes megvalósítását. A kialakult feladat- és munkamegosztás Gazdasági Hivatal és a Doktori és Tudományszervezési Iroda között idén is elősegítette a hatékony ügymenet kialakítását, és nem mellékesen lehetővé tette a kutatástámogató infrastruktúra fejlesztését is.

A kari hivatal humánerőforrás-helyzete ugyan még kiegyensúlyozottnak mondható 7 fővel, ugyanakkor az elvégzendő feladatokban jelentős növekedést hozott az év. A pandémiás helyzetben a felvételi vizsgák, a komplex vizsgák, a szigorlatok valamint a védések szintén online formában kerültek megrendezésre az jelentős részben IIG, de még jelentősebb részben a kari hivatal munkatársainak támogatásával. További kihívást jelentet a külföldi hallgatók számában bekövetkezett jelentős növekedés, mely az adminisztratív és tanulástámogatási kihívásokkal elé is állította a hivatal munkatársait: a közeli jövőben elkerülhetetlenné válik egy munkatárs hadrendbe állítása, aki kifejezetten a nemzetközi hallgatók tanulmányi és egyéb ügyeivel foglalkozik.

Ezzel együtt új munkakör jött létre a DTI-n belül a kari folyóiratok szerkesztési és koordinációs feladataival. Tervezzük ennek a munkatársnak intenzívebb bevonását a kari tudománykommunikációs feladatok ellátásába.

A kari hivatal infrastrukturális körülményei jónak mondhatók, a napi munkavégzéshez szükséges eszközök rendelkezésre állnak a digitális átmenet és az otthoni munkavégzés támogatására webkamerák és laptopok kerültek beszerzésre. A kari költségvetés sajnos továbbra sem teszi lehetővé a doktori iskolák működésének célzott támogatását, csak az ÚNKP pályázat

jelent némi gyógyírt erre a húsbavágó (és hosszú évek óta megoldatlan) problémára. A 2020-as költségvetésben a doktori képzés által „termelt” bevétel jelentős része a kari bérkeretet erősítette (ld. pénzügyi beszámoló).

A kari hivatal bizonyos feladatainak ellátása (felvételi eljárás, komplex vizsga jelentkezés és szervezés) kapcsán (kezdemenyezésünkre) 2019-ben megindult folyamatok segítségével az elektronikus felvételi eljárás bevezetésre került 2020-ban. Karunkon bevetésre került a komplex vizsgák elektronikus benyújtását és feldolgozását támogató rendszer, melyet a 2020-as komplex vizsgák során alkalmaztunk először. A további, doktori képzéssel kapcsolatos eljárások és folyamatok szintén online eljárásrendre tértek át. A tapasztalatok felhasználásával 2021-22 során ezek is rendszeresített online felületet kapnak.

A Doktorandusz Önkormányzat választása érvényes és eredményes volt, így Fejes Richárd vezetésével folytatódhatott az érdemi munka. A Doktori és a Tudományszervezési Iroda folyamatos kapcsolatot tart fenn a hallgatói érdekképviseléssel, fontosabb kérdésekben egyeztetnek, közös programokat szerveznek.

Az egyes doktori iskolákra vonatkozó információk:

1. Filozófiatudományi Doktori Iskola

A Filozófiatudományi Doktori Iskola, vezetője Dr. Ullmann Tamás DSc, egyetemi tanár, akit az Egyetemi Doktori Tanács 2020. december 10.-i ülésén újabb 3 évre bízta meg a feladattal. A Doktori Iskolai Tanácsban is voltak változások. A DI tagjai: Dr. Bene László, Dr. Déri Balázs, Dr. Sajó Sándor, Dr. Fehér M. István, Dr. György Péter, Dr. E. Szabó László, Dr. Olay Csaba, Dr. Rényi András, Dr. Ruzsa Ferenc, Dr. Ullmann Tamás, Dr. Zvolenszky Zsófia, Dr. Szalai Judit, Dr. Bacsó Béla (állandó meghívottként, tanácskozási joggal).

Kialakulóban van a programok közötti átjárhatóság a hallgatók számára, hogy színvonalasabb oktatásban vehessenek részt.

Esztétika programvezetője Dr. Bacsó Béla nyugdíjba vonulásával lemondott a program vezetéséről, a FDI pályázatot írt ki, amelyre egy pályázat érkezett: Dr. Sajó Sándor PhD, habilitált egyetemi docens, melyet a tanács egyhangúlag támogatott.

Az Újkori filozófia programon is változás történt, Dr. Boros Gábor kiválása után a FDI tanács Dr. Szalai Judit PhD, habilitált egyetemi docenst javasolta új programvezetőnek, amelyet a BDT elfogadott, így 2021. január 1-től 5 évre kapta meg a program vezetését.

A FDI korábbi törzstagjai: Dr. Ludassy Mária és Dr. Steiger Kornél emeritus törzstagjai címben részesültek.

A FDI a 2020-as évben is bővítette oktatóinak és témakiíróinak körét: 9 fő kapcsolódott be a DI munkájába, bővítve ezzel a DI tudományos portfólióját olyan területekkel, amelyek korábban nem vagy csak kis mértékben szerepeltek abban.

A FDI arányaiban nagy részt vállal a kari nemzetköziesítési stratégia megvalósításában: a 2020-ban felvett Stipendium Hungaricum ösztöndíjas doktoranduszok negyede a FDI valamelyik képzésén kezdte meg tanulmányait.

2. Irodalomtudományi Doktori Iskola

Az Irodalomtudományi Doktori Iskola az irodalomtudományok körében az ország legnagyobb doktori iskolája, a tudományterület nagy spektrumát fogja át. Az új képzés kereteinek végleges megszilárdulásával, és nem utolsósorban az IDI tudományos kiválóságának köszönhetően a felvételt nyert hallgatók jól teljesítenek, és eddig az új képzési rendszerben (köszönhetően a minőségbiztosítást célzó intézkedéseknek) eredményesek voltak.

Az IDI vezetője 2020-ban (2016. január 1-től) Dr. Lukács István, egyetemi tanár volt, aki Dr. Boros Gábor kiválásával az Egyetemi Doktori Tanács szavazati jogú póttagja pozíciót is ellátta. Megbízása lejártával, utódjául a 2020.12.02-i Törzstagai Tanács Dr. Kulcsár-Szabó Zoltán, egyetemi tanárt választotta meg. Az iskolavezető váltással megújult az IDI tanácsa is. Az megújult Tanács tagjai: Dr. Kulcsár-Szabó Zoltán, egyetemi tanár, Dr. Bollobás Enikő, egyetemi tanár, Dr. Eisemann György, egyetemi tanár, Dr. Kiss Farkas Gábor, habil. egyetemi docens, Dr. Lukács István, egyetemi tanár, Dr. Orosz Magdolna, egyetemi tanár, külső tagja pedig Dr. Kecskeméti Gábor, tudományos tanácsadó.

Az újonnan bevezetett egységes pályázati kiírás során két doktori program vezetésében történtek változások: az *Angol irodalom és kultúra a középkorban és a kora újkorban* doktori program vezetését 2020. októberétől Dr. Pikli Natália habil. egyetemi docens; a *Modern angol és amerikai kultúra és irodalom* doktori program vezetését 2020. októberétől Dr. Timár Andrea habil. egyetemi docens vette át. Az IDI oktatóinak, témakiíróinak száma a 2020-as évben összesen 10 fővel emelkedett.

Az IDI tanácsa továbbra is a korábban szokásosnál részletesebben és minden szereplő számára átláthatóbban szabályozta a doktori iskolában folyó képzés kereteit és tudományos követelményrendszerét, kiemelt figyelemmel kísérve az új képzést, az ezzel kapcsolatos tapasztalatokról egyeztetve a doktori iskola programjainak vezetőivel és oktatóival.

Kiemelkedő jelentőséggel bír, hogy a programvezetők fokozatosan bevonják a doktori iskolai oktatásba fiatalabb kollégákat oktatóként, témavezetőként, ezért a törzstagai utánpótlás folyamatossága hosszú távon biztosítottnak látszik. Mindezek ellenére a pandémiás helyzet az Irodalomtudományi Doktori Iskolában is komoly problémákat okozott. Az ÚNKP győztes hallgatók komoly nehézségekbe ütköztek terveik megvalósítása során, a tervezett konferenciák egy része elmaradt, mások az online térbe költöztek át.

3. Nyelvtudományi Doktori Iskola

A Nyelvtudományi Doktori Iskola a Kar második legnagyobb doktori iskolája, mind hallgatói létszámban, mind a lezajlott doktori védések számában.

A 2020-as évben, a DI vezetőének mandátuma lejárt, vezetőnek ismét Dr. Tolcsvai Nagy Gábort jelölte, melyet a BDT egyhangúlag elfogadott. Emellett a DI tagsága is megújult: Dr. Károly Krisztina helyettes elnök, titkár, Dr. Brdar-Szabó Rita, Dr. Déri Balázs, Dr. Hamar Imre, Dr. Juhász Dezső, Dr. Szij Ildikó. A DI vezetője megköszönte eddigi munkáját Dr. Komlósiné Knipf Erzsébetnek, Dr. Bárdosi Vilmosnak és Dr. Gósy Máriának.

A 2019-ben egyeztetés kezdődött a PPK-val (a Neveléstudományi Doktori Iskolával), hogy a nyelvpedagógia és angol alkalmazott nyelvészet program a BTK-n folytassa működését Dr. Károly Krisztina DSc, egyetemi tanár vezetésével 2020-ra befejeződött az átmenet, a program (jelentős számú hallgatóval) megkezdte a működését a Nyelvtudományi Doktori Iskolában.

Dr. Banczerowski Janusz, lemondásával megüresedett a Szláv nyelvtudomány program vezetői tiszte, a NyDI tanácsa támogatta Dr. Pátrovics Péter PhD, habilitált egyetemi docens programvezetői pályázatát, melyet a BDT is elfogadott.

Az Arabisztika doktori program vezetésében is volt változás Dr. Ormos István nyugdíjba vonulása és lemondása után; a NyDI tanácsához egy pályázat érkezett be: Dr. Szombathy Zoltán PhD, habilitált egyetemi docensé, amit a tanács egyhangúlag elfogadott. Kinevezése 2021. január 1. napjától 5 évig szól.

A NyDI-t legnagyobb kihívás elé a megnövekedett számú külföldi hallgató állítja – a DI egyre nagyobb számban fogad jellemzően Stipendium Hungaricum ösztöndíjas hallgatókat, a DI képzései a legnépszerűbbek a Kar doktori iskolái közül. Ahhoz, hogy az érdeklődést megfelelő mértékben ki tudja elégíteni, a NyDI-ban átfogó újításokra, az idegen nyelvű képzések széles körűvé tételére van szükség. Ebben a folyamatban úttörő szerepet vállal az Interkulturális nyelvészet program Brdar-Szabó Rita vezetése alatt.

A NyDI 2020-ben is bővítette oktatóinak és témakiíróinak körét: 22 fő kapcsolódott be a DI munkájába (a nagy számot a Nyelvpedagógia és angol alkalmazott nyelvészet program oktatóinak és témavezetőinek beemelése magyarázza).

4. Történelemtudományi Doktori Iskola

A Történelemtudományi Doktori Iskola a 2020. naptári évben a korábbi években Dr. Sonkoly Gábor vezetésével részben folytatta a korábban megkezdett munkát, részben igyekezett a pandémia állította kihívásoknak megfelelni.

A TDI törzstagjaink országos összehasonlításban kiemelkedően magas száma mellett további „humánpolitikai” adatai továbbra is erősek, a 2019-es akkreditáció kapcsán, és az óta végrehajtott törzstagsági átalakítással pedig hosszú évekre biztosítva van az Iskola sikeres működése.

A Doktori Iskola törzstagi állománya Dr. Juhász József egyetemi tanárral, Dr. Körmendi Tamás habilitált egyetemi docenssel, valamint Vida Tivadar egyetemi tanárral bővült. Dr. Dávid Géza, professor emeritus pedig törzstag emeritus lett. A DI 2020-as évben összesen 12 új oktatót, témakiírót fogadott be.

Kiemelendő jelentőséggel bír a BDT iránymutatásaival összhangban doktoranduszok bekapcsolódása a Történeti Intézet mindennapi oktatási feladatainak ellátásába. Részvételük ma már tanszékek alapműködésének nélkülözhetetlen elemét képezi. Hasonlóképpen magas színvonalon veszik ki részüket a tanszékek és az Intézet különböző rendezvényeinek megszervezésében és lebonyolításában. A doktoranduszok képzésének fontos színterét képezik az

Iskola programjainak évente megrendezésre kerülő konferenciái és további programjai, melyek a 2020-as évben elsősorban online tudtak megvalósulni.

A TDI működésének egyre nagyobb jelentőséggel bíró színterét képezi a nemzetköziesítésben történő aktív részvétel. A programjaink oktatói számos fontos nemzetközi rendezvényen meghatározó szerepet vállalnak magukra (Erasmus kapcsolatok, konferenciák, külföldi társegyetemekkel közös projektek) és hallgatóink részéről is egyre aktívabb ezekben a részvétel, amire a 2020-as évben kötött három co-tutelle szerződés ékes bizonyíték. A Stipendium Hungaricum ösztöndíj is évről évre egyre nagyobb szerepet játszik a TDI működésében. Nemzetközi együttműködések és tudományos kiválóság erősítését szolgálja, hogy Dr. Abdallah Abdel-Ati Al-Naggar, aki 2020 szeptemberében vendégprofesszorként érkezett az egyetemünkre, a doktori tudományos munkában is részt vállalt. Mindennek ellenére a nemzetközi együttműködés által kínált lehetőségeket a pandémiás helyzet miatt nem tudta a TDI maradéktalanul kihasználni, a jövőben stratégiai jelentőséggel bír ezek bővítése.

A Kar doktori iskolái lehetőségeikhez mérten, akár online, továbbra is megteremtik azon fórumok lehetőségét, amelyeken a hallgatók műhelyszemináriumok, vagy doktorandusz konferenciák segítségével számot adhatnak kutatási témájukban való előhaladásukról. A doktori iskolák és doktori oktatási programjaik erejükhöz mérten igyekszenek beszerezni és a hallgatók számára hozzáférhetővé tenni a hazai és nemzetközi kutatások legújabb eredményeit feldolgozó szakirodalmat. A szűkülő anyagi lehetőségek ellenére a Kar törekszik a tudományos színvonal megőrzésére.

Az Egyetemi Doktori Tanáccsal és szakreferensével való együttműködésünk kiegyensúlyozott, szakmailag eredményes és hatékony.

Budapest, 2021. március 31.

Tisztelettel:

Dr. Sonkoly Gábor DSc
egyetemi tanár,
a Bölcészettudományi Doktori Tanács elnöke